

Sprawozdanie Zarządu Głównego Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita za rok 2024

25 marca 2023 roku podczas Walnego Zebrania Sprawozdawczo–Wyborczego Członkiń i Członków Otwartej Rzeczpospolitej do Zarządu zostali wybrani: Magdalena Czyż, Marek Gumkowski, Jan Herczyński, Stefan Jackowski, Katarzyna Kuczyńska-Koschany, Krzysztof Podemski, Przemysław Wiszniewski, Irena Wóycicka oraz Damian Wutke. Zgodnie z uchwałą w sprawie ukonstytuowania się Zarządu Marek Gumkowski objął funkcję prezesa, Magdalena Czyż i Irena Wóycicka funkcje wiceprezesek, Jan Herczyński funkcję skarbnika, Damian Wutke – sekretarza. Pozostałe osoby weszły w skład Zarządu jako jego członkini i członkowie.

15 sierpnia 2024 roku Magdalena Czyż złożyła rezygnację z członkostwa w Zarządzie i po złożeniu odpowiednich dokumentów zmiana ta została zatwierdzona przez Krajowy Rejestr Sądowy.

Komisja Rewizyjna przez cały okres od poprzedniego Walnego Zebrania pracowała w niezmienionym składzie: Natalia Woroszyńska – przewodnicząca, Cezary Gawryś oraz Antoni Sułek – członkowie.

W okresie sprawozdawczym Przewodniczącą Rady Programowej Stowarzyszenia była Paula Sawicka.

W roku 2024 pracami biura *Otwartej Rzeczpospolitej* kierował Damian Wutke. Prace administracyjno-księgowo powierzyliśmy ponownie Ewie Mirkowskiej-Treugutt.

31 grudnia 2024 roku *Otwarta Rzeczpospolita* liczyła 203 członków zwyczajnych. W minionym roku przyjęliśmy 4 nowe osoby.

W okresie sprawozdawczym odbyły się 4 zebrania Zarządu OR oraz jedno wspólne zebranie Rady Programowej i Zarządu. Spotkania odbywały się przy częściowym użyciu środków komunikacji zdalnej.

W 2024 roku pożegnaliśmy:

Ludwikę Wujec (26 maja 2024 r.) – członkinię Stowarzyszenia, wieloletnią Przewodniczącą Komisji Rewizyjnej, członkinię Rady Programowej;

Halinę Bortnowską-Dąbrowską (19 czerwca 2024 r.) – członkinię założycielkę Stowarzyszenia, członkinię Rady Programowej;

Wiesława Łukaszewskiego (31 października 2024 r.) – członka założyciela Stowarzyszenia.

Sprawozdanie merytoryczne:

1. Działalność statutowa;
  2. Konkurs prac magisterskich im. Jana Józefa Lipskiego;
  3. Publiczne debaty Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita i Teatru Polskiego im. Arnolda Szyfmana w Warszawie
  4. Projekt „**Otwarta Szkoła. Jak z HiT-u zrobić hit**”;
  5. Kalendarium ważniejszych inicjatyw i wydarzeń w 2024 roku.
-

1. Działalność statutowa

a/ monitoring aktów nienawiści

W okresie od 1 stycznia 2024 roku do 31 grudnia 2024 roku w ramach naszej działalności statutowej przesłaliśmy do organów ścigania (Policja, Prokuratura, Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu) **256 zawiadomień o możliwości popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu**. Podział na poszczególne miesiące przedstawia się następująco: styczeń – 20 spraw; luty – 20; marzec – 23; kwiecień – 24; maj – 21; czerwiec – 21; lipiec – 23; sierpień – 23; wrzesień – 22; październik – 19; listopad – 21, grudzień – 19.

Większość zgłoszeń dotyczyła wypowiedzi publikowanych w Internecie, o których byliśmy informowani za pośrednictwem portalu www.zglosnienawisc.otwarta.org. Zgodnie z przyjętymi przez nasz zespół procedurami na wstępie ocenialiśmy wiarygodność zgłoszeń, a następnie, jeśli

uznaliśmy, że dana treść wyczerpuje znamiona czynu zabronionego, przekazywaliśmy sprawę organom ścigania.

241 z przekazanych przez nas spraw dotyczyło **wpisów i wypowiedzi o charakterze antysemickim**, pozostałe dotyczy nienawiści skierowanej wobec Ukraińców, muzułmanów, uchodźców i osób nieheteronarmatywnych.

Wśród zgłoszonych przez nas spraw znalazły się również te, które były szeroko znane opinii publicznej. Pierwsza z nich dotyczy umieszczenia 15 października 2024 roku na murze okalającym gmach Collegium Broscianum Uniwersytetu Jagiellońskiego, przy ul. Grodzkiej w Krakowie napisu „Żydzi do gazu”. Prokuratura Rejonowa Kraków-Krowodrze wszczęła dochodzenie, które trwa nadal.

Druga z nich dotyczy pochwalania przez posłów Konfederacji, m.in. Grzegorza Brauna, zbrodni zabójstwa działacza Afrykańskiego Kongresu Narodowego Chrisa Haniego, którą popełnił Janusz Waluś. Przyczyną wzmożonej aktywności był powrót Walusia z RPA, gdzie odbywał karę więzienia, do Polski w grudniu 2024 roku. Sprawa została przekazana do Prokuratury Rejonowej w Otwocku – nieznana jest jednak jeszcze decyzja procesowa.

b/ interwencje prawne i ich skutki

174 spośród 256 zgłoszonych przez nas spraw zostało zamkniętych. W przypadku 2 spraw powodem umorzenia było niewyczerpanie znamion czynu zabronionego, w 106 – niewykrycie sprawcy, w 66 przypadkach odmówiono wszczęcia dochodzenia lub umorzono je bez uzasadnienia.

Zgodnie z art. 325e § 1 kpk postanowienie o wszczęciu lub odmowie wszczęcia dochodzenia, jego umorzeniu oraz zawieszeniu nie wymaga uzasadnienia (konstytucyjność tego przepisu potwierdził w 2014 roku Trybunał Konstytucyjny).

Pozostałe 82 sprawy nadal są w toku – w 39 wszczęto śledztwo/dochodzenie, 32 zostały przekazane do innych jednostek (nie wydano decyzji o wszczęciu lub odmowie wszczęcia dochodzenia), w przypadku 10 zawiadomień organy ścigania nie wydały dotychczas żadnej decyzji, w jednej sprawie na rozpoznanie oczekuje zażalenie na decyzję Prokuratury.

8 stycznia 2024 roku złożyliśmy zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa publicznego nawoływania do nienawiści na tle etnicznym i narodowościowym, propagowania nazistowskiego ustroju państwa oraz znieważenia grupy osób narodowości żydowskiej – żyjących więźniów obozu koncentracyjnego i Zagłady Auschwitz – oraz imigrantów przebywających na terenie Polski przez **Marka Króla**.

3 stycznia 2024 r. Marek Król, na antenie ogólnodostępnego programu TV Republika, odpowiadając na pytanie osoby prowadzącej audycję na temat imigrantów: „Co my mamy z tymi ludźmi właściwie zrobić, bo oni tu nie chcą być?” odpowiedział: „W prosty sposób to należy im założyć czipy, tak jak się pieskom zakłada, a tańsze jest oczywiście numery na lewej ręce wytatuować, wtedy łatwo się ich znajdzie”.

28 lutego 2024 r. Prokuratura Rejonowa Warszawa-Żoliborz odmówiła wszczęcia dochodzenia ze względu na brak znamion czynu zabronionego. W marcu 2024 r. odwołaliśmy się od tej decyzji, w czerwcu zażalenie wraz z aktami sprawy zostały przekazane do Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza, który stwierdził swoją niewłaściwość i przekazał sprawę do Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli. Zażalenie nadal oczekuje na rozpoznaniu.

W styczniu 2024 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie wydał precedensowe postanowienie, w którym odpowiedział na pytanie „Czy powództwo o ochronę dobrego imienia Narodu Polskiego może być skutecznym narzędziem zwalczania nienawiści etnicznej i antysemityzmu?”.

Prawnicy kancelarii **Jabłoński Koźmiński**, przy współpracy z **Instytutem Cyncerona**, prowadzą precedensową sprawę z powództwa Otwartej Rzeczypospolitej. Pozew przeciwko Wojciechowi Olszańskiemu i Marcinowi Osadowskiemu dotyczy roszczeń o ochronę dobrego imienia Narodu Polskiego (na gruncie ustawy o IPN) w związku z antysemickimi działaniami (spalenie kopii Statutu Kaliskiego).

W styczniowym postanowieniu Sąd Apelacyjny w Warszawie potwierdził, że w sprawach ekscesów antysemickich powództwo organizacji społecznej o ochronę dobrego imienia Narodu Polskiego jest jak najbardziej możliwe.

15 kwietnia 2024 roku do Sądu Rejonowego w Piasecznie, II Wydział Karny, został przesłany akt oskarżenia, który zarzuca autorowi wpisu popełnienie przestępstwa z art. **256 § 1 kodeksu karnego**, tj. propagowanie faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa

i nawoływanie do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość. Dotyczy on sprawy z 28 maja 2022 roku - użytkownik serwisu twitter.com umieścił antysemicki wpis, w którym wzywał do fizycznej eksterminacji ludności żydowskiej metodami stosowanymi przez hitlerowskie Niemcy, w obozach koncentracyjnych i Zagłady. 31 maja 2022 roku skierowaliśmy do Prokuratury Okręgowej w Warszawie zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu. Zawiadomienie zostało przekazane do Prokuratury Rejonowej w Piasecznie, która wszczęła dochodzenie w tej sprawie.

c/ interwencje społeczne oraz monitoring inicjatyw na rzecz tolerancji

Ta działalność Stowarzyszenia obejmuje uczestnictwo w zbiorowych protestach i petycjach, tworzenie i wysyłanie listów i pism do przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej różnego szczebla, instytucji i organizacji itp., a także wystąpienia przedstawicieli Stowarzyszenia w mediach (wypowiedzi dla prasy, w radiu i telewizji). W okresie sprawozdawczym podjęliśmy 10 interwencji społecznych – ogłaszając oświadczenia, przekazując uwagi, kierując pytania do organów państwa i samorządów oraz składając skargę do Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, w 5 sprawach dołączyliśmy do innych inicjatyw jako sygnatariusze listów i oświadczeń zbiorowych.

Rejestrowaliśmy również i wspieraliśmy wydarzenia polegające na przeciwdziałaniu aktom nietolerancji, reagowaniu na nie i zapobieganiu im zainicjowane przez instytucje oraz organizacje pozarządowe. Ważniejsze tego rodzaju inicjatywy Stowarzyszenia zostały opisane w *Kalendarium ważniejszych wydarzeń i inicjatyw*.

2. Konkurs prac magisterskich im. Jana Józefa Lipskiego

Do organizowanej przez Otwartą Rzeczpospolitą XXIX edycji Konkursu prac magisterskich im. Jana Józefa Lipskiego zgłoszono dwadzieścia osiem prac. Do II etapu zakwalifikowano czternaście prac, spośród których Komisja postanowiła nagrodzić osiem, przyznając dwie nagrody I stopnia (w tym nagrodę Otwartej Rzeczpospolitej – Stowarzyszenia przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii), dwie nagrody II stopnia (w tym nagrodę Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza) oraz cztery wyróżnienia (w tym wyróżnienia im. Jacka Kuronia oraz im. Joanny Wiszniewicz).

Uroczystość ogłoszenia laureatów i laureatek XXIX edycji Konkursu Prac Magisterskich im. J. J. Lipskiego odbyła się 21 czerwca 2024 roku w warszawskim Pałacu Staszica.

Nagrody wręczyli Przewodnicząca Jury Paula Sawicka, która przeprowadziła również rozmowy z laureatkami i laureatami, Przewodniczący Kapituły Zbigniew Bujak oraz Prezes Zarządu Marek Gumkowski.

Nazwiska laureatów, tytuły prac oraz ich streszczenia można znaleźć na stronie www.otwarta.org.

Do XXX edycji Konkursu w 2025 r. zakwalifikowano 37 prac.

3. Publiczne debaty Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita i Teatru Polskiego im. Arnolda Szyfmana w Warszawie

28 maja 2024 roku odbyła się XX Publiczna Debata Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita i Teatru Polskiego im. Arnolda Szyfmana. Obrady pod hasłem „*Wojny wokół nas*” dedykowane były pamięci **prof. Karola Modzelewskiego** – wybitnego historyka, mediewisty, więźnia politycznego i działacza opozycji demokratycznej.

Debatę otworzyła przewodnicząca Rady Programowej Otwartej Rzeczpospolitej **Paula Sawicka**, która na początku spotkania wraz z **Bogdanem Białkiem** wręczyła Nagrodę im. Doktora Marka Edelmana „Za Ratowanie Człowieczeństwa”. Tegorocznym jej laureatem został **Konstanty Gebert** – dziennikarz, komentator bieżących wydarzeń, działacz opozycyjny.

Następnie Laureat, obok **Agnieszki Lichnerowicz** i **Michała Bilewicza**, wziął udział w dyskusji moderowanej przez **Magdalenę Kicińską**.

Zapis debaty dostępny na kanale *Otwartej Rzeczpospolitej* w serwisie [YouTube](https://www.youtube.com).

28 listopada 2024 roku odbyła się XXI Publiczna Debata Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita i Teatru Polskiego im. Arnolda Szyfmana. Obrady pod hasłem „*Jak migracja stała się polityczna, czyli o imigrantach i uchodźcach*” dedykowane były pamięci **ks. Jana Ziei** – żołnierza Armii Krajowej, kapelana Szarych Szeregów, człowieka dialogu, pacyfisty, współtwórcy Komitetu Obrony Robotników.

Debatę otworzyła przewodnicząca Rady Programowej Otwartej Rzeczpospolitej **Paula Sawicka** oraz **Janusz Majcherek** – z-ca Dyrektora Naczelnego, Dyrektor Artystyczny Teatru.

W dyskusji, moderowanej przez **Pawła Sulika**, udział wzięli **Mateusz Janicki**, **Joanna Talewicz** oraz **Małgorzata Wrotniak**.

Zapis debaty dostępny na kanale *Otwartej Rzeczypospolitej* w serwisie [YouTube](#).

4. Projekt *Otwarta szkoła. Jak z HiT-u zrobić hit*

Od roku szkolnego 2022/2023 realizujemy projekt edukacyjny [Otwarta Szkoła. Jak zrobić z HiT-u HIT](#). Wspieramy nauczycieli, którzy chcą uczyć krytycznego myślenia i samodzielności intelektualnej przy realizacji podstawy programowej przedmiotu Historia i Teraźniejszość.

Dzięki wsparciu *Funduszu Obywatelskiego im. Henryka Wujca* została utworzona platforma edukacyjna, na której umieszczane są materiały edukacyjne adresowane do tych nauczycieli nowego przedmiotu Historia i Teraźniejszość (HiT), którzy chcą ominąć pułapki indoktrynacji i manipulacji faktami, jakie grożą w wypadku bezrefleksyjnej realizacji podstawy programowej tego wprowadzonego do szkół ponadpodstawowych przedmiotu. Pokazujemy jak można pracować z uczniami, żeby skłonić ich do samodzielnego namysłu, uwzględniania i rozumienia różnych perspektyw i krytycznego spojrzenia na obiegowe opinie i uproszczone oceny.

W 2024 roku na platformie opublikowaliśmy kolejny blok tematyczny [Mowa nienawiści](#), w opracowaniu **Michała Bilewicza**, **Dominika Puchały**, **Wiktora Sorala** oraz **Kamili Zochniak** z Centrum Badań nad Uprzedzeniami UW.

Materiały edukacyjne na platformie są ujęte w bloki tematyczne; jej użytkownicy mogą w wyszukiwarce z łatwością odnaleźć odpowiednie treści edukacyjne służące do realizacji haseł podstawy programowej. **Do tej pory opublikowaliśmy następujące bloki tematyczne:** „Totalitaryzm, kolektyw idealny”; „Przemiany społeczne lat 50 i 60 XX w. – polski Październik a przemiany społeczne w Europie”; „Blaski i cienie powojennej odbudowy”; „Pozostałości, kontynuacje i zaprzeczenia: konsekwencje polityczne, społeczne i kulturowe drugiej wojny światowej”; „Proste podziały? Walka o wpływy w świecie dwubiegunowym”; „Ściganie zbrodniarzy wojennych (i nie tylko) i kwestia zadośćuczynienia oraz polityki reparacji”; „Długa droga wyzwolenia: mechanizmy procesu dekolonizacji i jego następstwa”; „Między oporem a wiarą – początki komunizmu w Polsce”; „Integracja i przebudowa – integrację Ziem Zachodnich i Północnych, industrializacja, kolektywizacja i reforma rolna”; „Między Wschodem a Zachodem – polskie cele wojenne 1939 a sytuacja Polski od 1945 r.”; „Modele polityki wyznaniowej

w Polsce i na świecie”; „Jeden naród, jeden kraj – zmiany narodowościowe w Polsce powojennej”; „Prawa człowieka”; „Relacje polsko-żydowskie po II wojnie światowej”; „Dyskryminacja”.

5. Kalendarium ważniejszych inicjatyw i wydarzeń w 2024 roku

03.01

W związku z wypowiedziami Jana Pietrzaka w TV Republika, który mówił „Mamy baraki dla imigrantów: w Auschwitz, w Majdanku, w Treblince. Mamy dużo baraków zbudowanych przez Niemców i tam będziemy zatrzymywać tych imigrantów, wpychanych nam przez Niemców” sekretarz Zarządu Damian Wutke złożył skargę do Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji zarzucając nadawcy naruszenie art. 18 ust 1 wskazanej Ustawy (brak reakcji ze strony prowadzącej, a nawet usprawiedliwianie wypowiedzi). Skarga pozostała bez odpowiedzi.

09.01

W gronie 700 osób i organizacji byliśmy sygnatariuszami apelu do Premiera Donalda Tuska „Ani jednej osoby więcej!”. Był to apel wzywający do natychmiastowego zaniechania stosowania wywózek osób w drodze na granicy polsko-białoruskiej.

19.01

Wraz grupą organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony praw człowieka i obywatela, wzmacniania i przestrzegania demokratycznych zasad państwa prawa apelowaliśmy do rządu o rezygnację z procedowania projektu ustawy o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa z 12 stycznia 2024 r. (tzw. ustawa o sygnalistach) w trybie pilnym i przeprowadzenie otwartego procesu konsultacji publicznych.

26.01

Odbyła się konferencja podsumowująca projekt „Antysemityzm w Polsce: definicja, monitorowanie, skuteczne przeciwdziałanie”, który realizowaliśmy od listopada 2021 roku do grudnia 2023 roku. Projekt był realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

W konferencji udział wzięły: Paula Sawicka, Przewodnicząca Rady Programowej Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita; Dominika Bulska, koordynatorka merytoryczna projektu; Agnieszka Haska, Centrum Badań nad Zagładą, IFiS PAN; Aleksandra Gliszczyńska-Grabias, Rada Programowa Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita, Poznańskie Centrum Praw Człowieka INP PAN.

08.04

Sekretarz Zarządu Damian Wutke przesłał do Ministerstwa Sprawiedliwości stanowisko ws. *projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks Karny*, w części dotyczącej przestępstw z nienawiści. W stanowisku wskazano, że projekt ustawy jest niewystarczający dla osiągnięcia celów ustawy, które określono m. in. jako zwiększenie skuteczności i efektywniejszego ścigania czynów motywowanych przesłankami dyskryminacyjnymi oraz zwiększenie ochrony prawnokarnej pokrzywdzonych. W stanowisku wyrażono pełne poparcie dla projektu ustawy nowelizującej kk, którą Ministerstwu przedstawił Jacek Mazurczak – Przewodniczący Rady Fundacji Instytut Bezpieczeństwa Społecznego.

16.04

Razem z Kongresem Katoliczek i Katolików, Forum Długiego Stołu, Dziećmi z Dworca Brześć, Obywatelami RP i Fundacją Otwarty Dialog, objęliśmy patronatem pokaz filmu „Mur” i spotkanie z reżyserką Kasią Smutniak.

19.04

Po raz kolejny byliśmy jednymi ze współorganizatorów Niezależnych Obchodów Rocznic Wybuchu Powstania w Getcie Warszawskim. Jak co roku, w samo południe, zgromadziliśmy się pod pomnikiem Szmula Zygielbojma, gdzie wysłuchaliśmy hymnu Bundu w wykonaniu chóru Wielokulturowego Liceum Humanistycznego im. Jacka Kuronia, Janusz Onyszkiewicz odczytał list Marka Edelmana z 1983 roku, w którym uzasadniał odmowę uczestniczenia w państwowych uroczystościach. Wysłuchaliśmy również przesłania Józefa Duriasza. Tam też aktor Mikołaj Jodliński przeczytał wiersz Icyka Mangera *Cyniczna Idylla*. Dalej, przy kopcu Anielewicza, Maja Komorowska odczytała wiersz Antoniego Słonimskiego *Elegia miasteczek żydowskich*. Nasze uroczystości zakończyliśmy na Umschlagplatzu, gdzie odczytywaliśmy nazwiska ofiar getta, przygotowane przez Ewę i Pawła Sawickich.

16.05

Objęliśmy patronatem wydanie książki Ireny Klepfisz „Pomiędzy światami. Wybór wierszy i esejów”. Irena Klepfisz urodziła się w 1941 roku w getcie warszawskim, gdzie drugiego dnia powstania zginął jej ojciec. Po wojnie wraz z matką wyemigrowała do Szwecji, następnie do Stanów Zjednoczonych. Do dziś mieszka w Nowym Jorku. Jest Żydówką i lesbijką. Jidyszystką, feministką i aktywistką. Działa m.in. na rzecz praw mniejszości seksualnych i etnicznych oraz pokoju w Palestynie.

12.06

Prokurator Generalny Adam Bodnar, dostrzegając wagę problematyki związanej z przeciwdziałaniem mowie nienawiści i przestępstwami motywowanymi uprzedzeniami, zarządzeniem z dnia 12 czerwca 2024 r. powołał zespół, którego celem jest przygotowanie założeń systemowej, kompleksowej i szczegółowej strategii przeciwdziałania takim zachowaniom i ich karania. Na jego czele stanęła dr Aleksandra Gliszczyńska-Grabias – ekspertka w zakresie prawa antydyskryminacyjnego, specjalizująca się m. in. w prawnych aspektach przeciwdziałania antysemityzmowi, ksenofobii oraz dyskryminacji na tle rasowym i religijnym, członkini Rady Programowej Otwartej Rzeczypospolitej.

27.06

Objęliśmy patronatem uroczystość odsłonięcia muralu przedstawiającego Janusza Korczaka i Stefanię Wilczyńską. Mural znajduje się na budynku Szkoły Podstawowej nr 195 im. Króla Maciusia i jest częścią Dziecięcego Traktu Królewskiego, którego pomysłodawcą jest Andrzej Rukowicz.

13-22.07

W ramach dziesiątych urodzin Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN zorganizowano Galerię Rotacyjną. Jednym z prezentowanych działań była projekcja Gabi von Seltsmann pt. „Wielka przywraca pamięć”. 19 kwietnia 2018 r., w dzień 75. rocznicy wybuchu powstania w getcie warszawskim, obraz powstającej z gruzów Wielkiej Synagogi pojawił się na ścianie stojącego dziś w tym miejscu gmachu, tzw. błękitnego wieżowca. Do dziś wydarzenie to zostało kilkakrotnie powtórzone, zawsze w rocznicę powstania w getcie. Pracy „Wielka przywraca pamięć” towarzyszy w Galerii Rotacyjnej wideo „Dedykacje dla Baszert” – oba projekty łączy postać żydowskiej poetki Ireny Klepfisz i fragmenty utworu jej autorstwa.

Organizatorem projekcji „Wielka przywraca pamięć” była *Otwarta Rzeczpospolita* – Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii.

22.06

Przewodnicząca Rady Programowej Paula Sawicka, Prezes Zarządu Marek Gumkowski oraz Sekretarz Damian Wutke opublikowali oświadczenie wzywające do publicznego potępienia autorów homofobicznych napisów w Kaliszu, a także do przeciwstawiania się nienawiści i piętnowania jej przejawów w przestrzeni publicznej.

22.07

Razem z kilkunastoma organizacjami oraz indywidualnymi sygnatariuszami skierowaliśmy – jako organizacje obywatelskie działające na rzecz umacniania demokracji, praw człowieka i praworządności w Polsce oraz jako obywatelki i obywatele – apel do polityków i polityczek, a także do mediów, organizacji społecznych i instytucji publicznych oraz wszystkich obywaterek i obywateli, o podjęcie działań na rzecz przeciwdziałania szerzeniu się w naszym kraju mowy nienawiści.

29.07

Członek Rady Programowej *Otwartej Rzeczypospolitej* – Stowarzyszenia przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii prof. Dariusz Stola odebrał z rąk ministry kultury i dziedzictwa narodowego Hanny Wróblewskiej oraz wiceministra spraw zagranicznych Władysława Teofila Bartoszewskiego nominację na przewodniczącego Międzynarodowej Rady Oświęcimskiej.

20.08

Sekretarz Zarządu Damian Wutke przesłał do Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu list z prośbą o wyjaśnienie braku reakcji funkcjonariuszy na prezentowaną publicznie na Starym Rynku w Poznaniu antysemicką piosenkę „Sanherdyn” neonazistowskiego zespołu „Honor”. Choć jeden ze świadków zgłosił to obecnym na miejscu policjantom, wydarzenie, podczas którego głośzono antysemickie hasła, nie zostało rozwiązane.

22.08

O wydarzeniach w Poznaniu – marszu neonazistów, wiecu na rynku, nieudolności urzędników i braku reakcji powołanych do tego służb mówił w programie „Otwarta Antena” Telewizji WTK prof. Krzysztof Podemski z Zarządu Stowarzyszenia *Otwarta Rzeczpospolita*.

22.08

Sekretarz Zarządu skierował pismo do Prezydenta m. st. Warszawy z prośbą o ustalenie, który organ wydał zgodę na ulokowanie w pobliżu ambasady USA stoiska Ruchu Suwerenności Narodu Polskiego, gdzie prezentowano hasła antysemickie, antyukraińskie, wrogie wobec Unii Europejskiej. Ratusz w odpowiedzi przekazał, że nie jest uprawniony do rozwiązania pokojowego zgromadzenia, jednak w związku z możliwością popełnienia przestępstwa złożył zawiadomienie do organów ścigania.

30.08

Opublikowaliśmy oświadczenie ws. publicznego odtworzenia na Campusie Polska piosenki, w której pojawia się sformułowanie: „Wyp.....ć z tego kraju!”, a które wywołało krytyczne reakcje w przestrzeni publicznej. Były wśród nich również skierowane do naszego Stowarzyszenia apele, aby potępić takie wypowiedzi jako przejaw mowy nienawiści. Choć samo wyrażenie skrajnie negatywnych uczuć wobec jakiejś ideologii i lansującej ją formacji społeczno-politycznej (nawet gdy ubrane w wulgaryzmy) nie spełnia, naszym zdaniem, kryteriów mowy nienawiści, cytowane sformułowanie niebezpiecznie o taką możliwość się ociera.

02.09

Opublikowaliśmy list otwarty do ministry Barbary Nowackiej, w którym zwracaliśmy się z apelem o włączenie do programu szkolnego zajęć edukacyjno-wychowawczych na temat społeczeństwa otwartego, zwalczania dyskryminacji i akceptowania wielokulturowości. Była to reakcja na rasistowskie ataki, do których doszło w Warszawie.

03.09

Objęliśmy patronatem wydarzenia upamiętniające dawny Dom Sierot „Różyczka”, których pomysłodawcą był Andrzej Rukowicz. Upamiętnienie składało się z dwóch części – wystawy archiwalnych zdjęć oraz koncertu muzyki elektronicznej.

27.09

Członek Zarządu Przemysław Wiszniewski skierował list otwarty do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Tomasza Siemoniaka z prośbą o podjęcie działań w celu delegalizacji organizowanych przez Rafała Podejmę tzw. patroli obywatelskich, które budzą strach wśród cudzoziemców.

27.09

Sekretarz Zarządu skierował pismo do Prezydenta Miasta Żyrardowa z propozycją wykorzystania w przestrzeni miejskiej kampanii „Agresja wysiada”. Powodem listu był brutalny, ksenofobiczny atak tzw. patrolu obywatelskiego, w wyniku którego Żyrardów opuściła grupa 70 obcokrajowców.

14.10

W gronie kilkudziesięciu organizacji obywatelskich skierowaliśmy list do Premiera Donalda Tuska, w którym przypominaliśmy, że „trudne czasy nie zwalniają z człowieczeństwa i przestrzegania prawa”. Dwa dni wcześniej premier Donald Tusk na konwencji poświęconej

polityce migracyjnej oświadczył, że jednym z elementów strategii polskiej migracyjnej będzie czasowe terytorialne zawieszenie prawa do azylu i że będzie w Europie domagał się prawa do uznania tej decyzji.

14.10

Sekretarz Zarządu skierował pismo do Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego wyrażając oburzenie po tym, jak na murze okalającym gmach Collegium Broscianum pojawił się napis „Żydzi do gazu”. Stało się w to miejscu protestu propalestyńskiego, który trwał na uczelni. List był apelem o reakcję uczelni i podjęcie działań zmierzających do zapobiegania antysemityzmowi w jej murach.

05.-06.11

Odbyła się doroczna Konferencja Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. Wydarzenie otworzyła debata *35-lecie III sektora w demokratycznej Polsce*, którą poprowadził Michał Braun – Dyrektor NIW-CRSO, a udział w niej wzięli: Janina Ochojska (polska działaczka humanitarna, założycielka i prezeska Polskiej Akcji Humanitarnej); Jakub Wygnański (Fundacja STOCZNIA), Danuta Przywara (Helsińska Fundacja Praw Człowieka), Zbigniew Gluza (Prezes Fundacji Ośrodka KARTA), Paula Sawicka (Przewodnicząca Rady Programowej Stowarzyszenia przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolita”).

06.11

Opublikowaliśmy pierwsze efekty współpracy Otwartej Rzeczpospolitej z dr. Grzegorzem Kowalskim. Raport „Analiza korpusowa dyskursu wybranych polskich mediów na temat konfliktu izraelsko-palestyńskiego w okresie od 7 października 2023 do 7 kwietnia 2024” został napisany przez Julię Biwan, Gabriela Włodarczyka i Weronikę Wódkowską, studenta i studentki Instytutu Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. Raport został przygotowany w ramach zajęć „Critical Discourse Analysis” dr. Grzegorza Kowalskiego na kierunku Language Science and Technology w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego.

12.11

Razem z 40 organizacjami pozarządowymi opublikowaliśmy „Apel społeczeństwa obywatelskiego – Razem przeciwko SLAPP” (SLAPP to strategiczne działania prawne zmierzające do stłumienia debaty publicznej). Apel zawiera dziewięć propozycji

antySLAPPowych zmian prawnych w Polsce, m. in. objęcie prawem antySLAPPowym postępowań krajowych oraz dekryminalizację zniesławienia i znieważenia.

20.11

W związku ze skierowaniem projektu rozporządzeń dotyczących zmian w edukacji historycznej w szkołach ponadpodstawowych do konsultacji społecznych przedstawiliśmy Ministerstwu Edukacji Narodowej uwagi, odwołujące się m.in. do przekazanych Stowarzyszeniu opinii psychologów społecznych i specjalistów w dziedzinie edukacji. Autorką stanowiska była Dominika Bulska.

05.12

Opublikowaliśmy list poparcia dla wprowadzenia przedmiotu edukacji zdrowotnej do polskiego systemu szkolnego. Szerokie podejście do zdrowia, uwzględniające zdrowie fizyczne, psychiczne i seksualne, jest kluczowe dla kształtowania postaw młodzieży w naszego kraju. Tylko edukacja oparta na rzetelnych badaniach naukowych pozwala zrozumieć, jak troszczyć się o siebie i ludzi nam bliskich. Pomaga również budować społeczeństwo odpowiedzialne i świadome.

Warszawa, 15 lutego 2025 roku